

(/)

🏠 (/)

> Forhistorisk tid, antikken, arkæologi ([https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/)

12)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger/>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/>) > Klima og katastrofer i Danmarks Oldtid

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/northern-emporium-vol-2/>)

Klima og katastrofer i Danmarks Oldtid

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 478

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/klima-og-katastrofer-i-danmarks-oldtid)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/klima-og-katastrofer-i-danmarks-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/klima-og-katastrofer-i-danmarks-oldtid)

[oldtid](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/klima-og-katastrofer-i-danmarks-oldtid)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [https://www.historie-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/klima-og-katastrofer-i-danmarks-oldtid)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/klima-og-katastrofer-i-danmarks-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/klima-og-katastrofer-i-danmarks-oldtid)

[oldtid](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/klima-og-katastrofer-i-danmarks-oldtid)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/klima-og-katastrofer-i-danmarks-oldtid)

online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/klima-og-katastrofer-i-danmarks-oldtid&title=)

Felix Riede

Klima og katastrofer i Danmarks Oldtid

Turbine 2023. 156 sider illustreret. 300 kr.

Af Kresten Søe

Klimaet har altid ændret sig med kortere eller længere intervaller

Klimaet og miljøet har altid ændret sig på vores planet - i forskellige hastigheder, i forskellige retninger og i forskelligt omfang - og mennesket har gennem tiderne konstant skullet forholde sig til forandrede vilkår.

Derved udgør klimaet et tidligere ret upåagtet forklarende islæt i historien såvel i historisk som i forhistorisk tid. På den måde har både klimaændringer og ekstreme hændelser også i vor hjemlige historie sat sit præg i form af dels lokale, dels globale naturkatastrofer som vulkanudbrud, tsunamier og jordskælv.

Indhold og opbygning

Denne bog introducerer dette aspekt med hensyn til den nuværende viden om Danmarks klima i oldtiden - alt sammen set i sammenhæng med klodens øvrige udvikling.

Indledningsvis introduceres en række videnskabelige opdagelser fx kulstof 14 metoden, undersøgelse af træernes årringe, lag i iskærner fra fx gletsjere og den kilometertykke grønlandske indlandsis. Analysemetoder, som hver især forholder sig til disse objekter, der udgør en slags tidskapsler, hvor klimaet kan bestemmes på både lokalt og globalt plan – ja, faktisk næsten på præcist årstal over 6000 år tilbage.

Her kan man fx aflæse og datere vulkanudbrud via spor af aske dybt under indlandsisen. Yderligere kan man med fx pollenoptælling fastslå hvilke planter, der var dominerende i de forskellige perioder.

Bogens første del redegør for disse metoder med eksempler, deres historie og de sammenhænge, de kan bruges. Yderligere inddrages de metoder, fortidens mennesker og dyr enten kunne bevæge sig bort fra eller tilpasse sig de forskellige klimaforandringer. Her var mulighederne for at opsøge nye områder forholdsvis nemt for de tidlige jæger- og samlerkulturer, mens situationen for agerbrugerne var mere kompliceret.

Bogen er indbydende illustreret med fx tabeller, kort og farvefotos af naturscenarier og arkæologiske fund.

Klimaet som medspiller i verdens- og danmarkshistorien

Hvert af de følgende hovedafsnit: Stenalderen, Bronzealderen, Jernalderen og Plastikaldern har en fyldig omtale af klimaændringerne, hvad enten de skyldes globale, lokale eller tidsmæssigt begrænsede faktorer. Her er mange eksempler til eftertanke fx et sikkert for mange ukendt gigantisk vulkanudbrud ca. år 11.056 f. Kr., hvor krateret er bevaret som en stor sø - Laacher See - i Midtyskland. Laacher See var et altødelæggende vulkanudbrud, som dækkede landskabet i op til 500 km. afstand med sin aske.

Noget længere op i tiden omtales Santorini udbruddet år 1600 f. Kr. En decideret demografisk katastrofe, som næsten udslettede den blomstrende minoiske Middelhavskultur.

Går vi længere tilbage igen omtales tiden omkring 2200 f. Kr., hvor klimaet for en periode blev både køligere og mere tørt i et bælte fra Østafrika til Indien. Her findes fx de første optegnelser nedskrevet enten i form af fx kileskrift i Mesopotamien eller i de oldgamle ægyptiske optegnelser af Nilens vandstand.

Jo, her er masser af spændende klimabegivenheder, som både illustrerer længere og kortere varende klimaudsving. Heraf en hel del som også har medvirket til både faldende befolkningstal og politisk ustabilitet i datidens store riger.

Op i Jernalderen ses der tydelige sammenfald mellem klimaforandringer med kulde og folkevandringer, som fx medvirkede til romerrigets destabilisering og fald omkring år 400 e. Kr.

Sideløbende hermed fortæller Felix Riede om forholdene i Danmark, og hvordan dyrelivet og landbruget her blev påvirket af fx en ødelæggende århundredlange sandflugt fra omk. 2000 f. kr.

På samme måde berettes om længere eller korte perioder med lavere temperaturer – de såkaldte små istider. Her bed jeg mærke i perioden omkring år 530 e. Kr. (som også er sammenfaldende med folkevandringer). Her var solen ifølge samtidige beretninger næsten dækket af dis. Der var misvækst og hungersnød, mens befolkningen i stor stil ofrede artefakter til guderne. Samtidig hermed blomstrede myterne om fimbulvintre og ragnarok, alt mens gudetroen vaklede og desperationen om verdens undergang florerede.

I sidste hovedafsnit "Plastikalderen" føres udviklingen op fra og med industrialiseringen gennem de sidste par hundrede år og den accelererende forbrug af råstoffer og rovdrift på naturressourserne. Her inddrages fortidens paralleller med hensyn til skitsering af fremtidsscenarier som følgevirkninger af den industrielle og forbrugerbaseret kapitalisme.

Interessant men bestemt ikke populærvidenskabelig læsning

Bogens sammenhænge mellem klima, demografi og plante og dyreliv og den traditionelle europæiske og danske historie er meget spændende læsning. Dertil er bogen indbydende illustreret, og konceptet med hensyn til stoffets disponering også vellykket.

Men jeg savner dog en redegørelse for aspektet med hensyn til de mere astronomiske påvirkninger af klimaet i form af fx solaktivitet og jordens hældning.

Bogen er nummer to i en ny temabaseret serie: "I Danmarks oldtid". En serie, der tilstræber "en populærvidenskabelig formidling på højt niveau skrevet af de fremmeste forskere med et bredt sigte".

Konceptet synes lovende, men med hensyn til det populærvidenskabelige og brede sigte, kan jeg ikke helt tilslutte mig ordene, hvad denne bog angår.

Fremstillingen er ofte i et unødvendigt tørt akademisk sprog med en til tider unødvendig brug af fremmedord og latinske betegnelser. Hertil booster forfatterens forkærlighed for lange hovedsætninger på helt op til 6-7 linjer listetallet. Endelig læner flere af de komplekse tabeller sig op ad det alment uforståelige.

Det ærgrer mig, for emnet havde både kunnet bære og fortjene en langt mere bred formidling. Også uden at fagligheden derved gik tabt. Hertil kommer, at mange af de forhistoriske begivenheder har et fint aha potentiale - også netop for mere alment historisk interesserede.

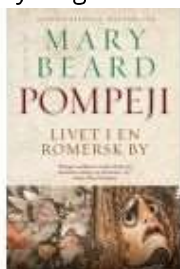
Dermed er dog på ingen måde sagt, at bogen ikke kan læses med udbytte. Har man tålmodighed til flittige opklarende opslag af fx fremmedord andetsteds, så giver bogen med et vist mål af arkæologisk og geologisk baggrundsviden et særdeles spændende og bredt forklarende billede af både klimaforandringer generelt og den måde, disse kan sættes ind i en større historisk kontekst.

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/northern-emporium-vol-2>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

**RYTTERGRAVEN FRA
GRIMSTRUP OG ANDRE
VIKINGETIDSGRAVE FRA
ESBJERG**

**POMPEJI. LIVET I EN
ROMERSK BY**

**TISSØ OG ÅMOSERNE -
KULTURHISTORIE OG NATUR**

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/tissoe-og-aamoserne-kulturhistorie-og-natur](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/tissoe-og-aamoserne-kulturhistorie-og-natur)

Anbragt

Den 24. juni 2023 er Danmarks Forsorgsmuseum klar med en ny, stor udstilling

(<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/udstillinger-3-3/anbragt>) (<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/udstillinger-3-3/anbragt>)

1700-tals festival på Gammel Estrup